

E) Zamanına Göre Maliyetler:

12

- Geçmiş / gelecek

1. Fiili (Tarihi) maliyetler:

- Gerçekleşmiş maliyetler

2. Öngörülen maliyetler:

- Tahmini maliyetler: Şahsi tecrübe ve bilgiye dayanır.
- Standart maliyetler: Deney, araştırma, istatistik vb. yöntemlere dayanarak öngörülen maliyetlerdir.

F) Sorumluluğa Göre Maliyetler:

- İlgili sorumlular sorumlulukları altındaki maliyetin tamamını kontrol edemeyebilir.

1. Kontrol edilebilir maliyet:

- Yöneticinin sorumluluğunda olup, onun etki ve yönlendirmede bulunabileceği maliyetler.

2. Kontrol edilemez maliyetler:

- Yöneticinin etki edemeyeceği maliyetler.
- Örn: Ustabaşı, hammadde veya malzeme sarfiyatını kontrol edebilir ama alım fiyatına karışamaz.
- Yönetimde yukarı çıktıkça kontrol edilebilir maliyet oranı artar.

G) Dönem Açısına Göre Maliyetler:

1.) Mamül maliyetleri:

- Üretim maliyetleridir.
- Doğrudan malzeme maliyeti (DM)
- Doğrudan işçilik maliyeti (DİM)
- Genel imalat maliyeti (GİM)
- Sadece satılan mamüllerin maliyeti ilgili dönemin satış gelirinden düşülür.

2. Dönem maliyetleri:

- Faaliyet maliyetleridir.
- Ar-ge, satış, yönetim gibi maliyetler ilgili oldukları dönemin gelirinden düşülür.

H.) Üretim ve Satış Açısından Göre Maliyetler:

13

1. Sınai (imalatı) ilgilendiren maliyetler

2. Ticari (satış ilgilendiren) maliyetler:

- Mamül maliyetine işletmenin bütün maliyeti yüklenmiş değildir.
- Mamül maliyeti ve dönem maliyetleri eklenerek ticari maliyet bulunur.

I.) Karar Verme Açısından Göre Maliyetler:

1. Farklılaşan maliyetler:

- iki seçenek arasında karar verirken farklılaşan ve kararı etkileyen maliyetler.

2. Batmış maliyet:

- iki seçenek arasında karar verirken değişmeyen, kararı etkilemeyen maliyetlere denir.

3. Fırsat maliyeti:

- Tercih edilmeyen en iyi seçeneğin getirisine denir.

4. Ek maliyet:

- iki seçenek arasındaki maliyet farkıdır.

5. Marjinal (uç katkı) maliyeti:

- Üretimdeki bir birim artışı sebep olduğu toplam maliyet artışı ya da ek maliyettir.

ÖRN:

	A	B	C	D	
Beklenen gelir	2000	3000	3500	2700	
Beklenen gider	1700	2500	3100	2350	
Beklenen kâr	300	500	400	350	olsun
Fırsat maliyeti	500	400	500	500	
	-200	100	-100	-150	

Doğru karar B seçeneğidir.

J.) Tek Düzen Hesabına Göre Maliyetler:

14

- Tek Düzen Hesap Planında (TDHP) 7 ile başlayan hesaplar Maliyet Hesapları'dır. (MH)
- MH 700-799 arası hesaplara bölünmüştür.
- 7A hesapları → 700-789 arası hesaplar
- 7B " → 790-799 " "

Üretim maliyetleri	7A	710	- Doğrudan ilk madde ve malzeme giderleri hesabı	"	"
		720	- " İşçilik	"	"
		730	- Genel üretim	"	"
		740	- Hizmet üretim maliyeti hesabı	"	"
Dönem (Faaliyet) maliyetleri		750	- Arıza	"	"
		760	- Pazarlama, satış ve dağıtım	"	"
		770	- Genel yönetim	"	"
		780	- Mali giderler hesabı	"	"

Maliyetler
Klavlilerine
göre sınıf
landırılmıştır.

7B	790	- İlk madde malzeme giderleri hesabı	"	"
	791	- İşçii, ücret ve giderleri	"	"
	792	- Memur ücret ve	"	"
	793	- Dışardan sağlanan fayda ve hizmetler hesabı	"	"
	794	- Geçirtili giderler hesabı	"	"
	795	- Vergi, resim ve harçlar hesabı	"	"
	796	- Amortismanlar ve tüketim payları hesabı	"	"
	797	- Finansman giderleri hesabı	"	"
	798	- Gider azaltıcı yansıtma hesabı	"	"
	799	- Üretim maliyet hesabı	"	"

Maliyetler
türlerine göre
sınıflandırılmıştır

* 7B Seçeneğinde üretim maliyeti ile dönem maliyeti ayrımı alt hesaplar yardımıyla yapılabilir. 7A'da ise bu ayrım yoktur.

HAMMADDE ve MALZEME MALİYETLERİ:

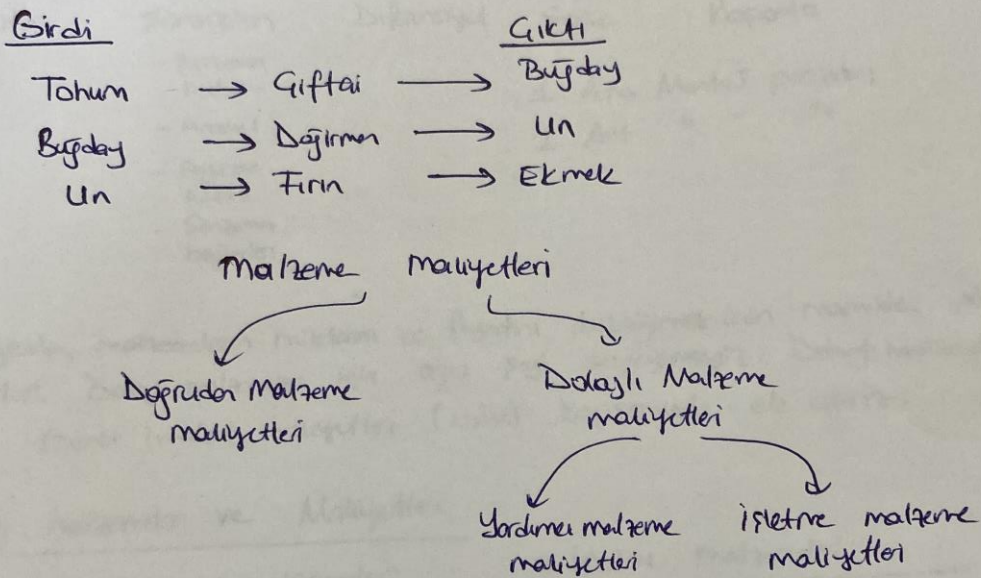
(15)

* En genel anlam ile malzeme, mal ve hizmet üretimi için kullanılan;

- hammadde
 - yardımcı maddeler
 - işletme malzemeleri
 - ambalaj malzemeleri
 - yakıt malzemeleri
- gibi geniş bir tüme denir.

* Malzeme: İlk madde, hammadde, parçalar → tüme için kullandığımız ortak ifade

* Malzeme maliyeti: imalatla kullanılan malzemenin maliyeti.

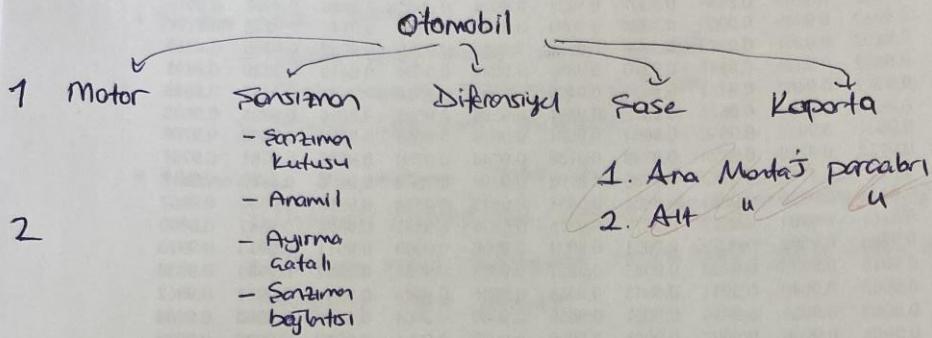
Dajırma - dolaylı malzeme ayırma için kısıtlar:

1. Malzeme mamulün iaine gimeli, esas yapısını oluşturmali.
 2. Malzemenin mamul iaine ne kadar gırdığı (kilo, litre vs) ölçülebilir olmak.
 3. Malzeme maliyeti önemli / anlamlı düzeyde olmalıdır.
- 3 kısıt da sağlanıyorsa malzeme, dajırma malzemedir.
 - Sadece 1. kısıtı sağlayan malzeme, yardımcı malzeme olarak kabul edilir.
 - 1. kısıta uymadığı halde (dolayısıyla 2.'ye de) 3.'ü sağlayan malzeme işletme malzemesidir.
 - Bu kısıtların hiçbirini sağlamayınca, dolaylı malzeme olarak kabul edilir.

İlk maddeler: Maden kömürü, bor, ham petrol, taş, kum vb. gibi tabiatın elde edileceği halde duran malzemeler.

Ham maddeler: Bakır, kurşun, çelik vb. doğrudan çıkan ilk maddeler işlenerek Sınai hammaddelere dönüştürülür.

Malzemeler: Borular, sac, metal çubuklar vs. Sınai hammaddeler çeşitli işlemlerle tabii tutularak Sınai malzemelere dönüştürülür.

* Doğrudan malzemelerin miktarını ve fiyatını bildiğimiz için mamüle yüklemesi mümkündür. Dolaylı malzemeler için aynı şeyi söyleyemeyiz. Dolaylı malzemelerin maliyetlerini Genel İmalat Maliyetleri (Gim) kapsamında ek alırız.

Dolaylı Malzemeler ve Maliyetleri

* Yardımcı Malzeme ve malzemeler

- Vida, somun (makine sarfı)
- Tutkal, çivi (mobilya ")
- İplik, düğme (konfeksiyon ")

* İşletme malzemeleri:

- makine yağı
- Deterjan, tiner
- Anahtar, pense, inşaat ve ölçüm aletleri
- Kömür, mazot, vb. yakıt
- Sandık, ciğer, koli vb. ambalaj malzemeleri
- Yangın söndürme tüpleri, kova, vb. emniyet malz.
- Önlükler, maskeler, kasklar vb. iş giysileri

Hammerde ve malzeme hareketleri:

(17)

- Hammerde ve satınalma istek fişi
- Satınalma fişi: satın alma sözleşmesi niteliğindedir.
- Teslim alma raporu ve muayene raporu
 - Ürünler geldiğinde Teslim Alma Servisi devreye girer.
 - Ambalajlar açılır
 - Miktar ve kalite kontrol edilir
 - Teslim alma raporu düzenlenir.
- Ambar stok kartı
 - Teslim alınan ürünler ambara gönderilir
 - Ambar memuru malzemeleyi yetiştirir.
 - Ambar stok kartı düzenlenir.
- Hammerde ve malzeme istek fişi
 - Ustabaşı / atölye şefi ihtiyaç duyduğunda düzenleyip ambar memuruna verir.
 - Malzeme varsa ustabaşına teslim edilir, yoksa satın alma istek fişi düzenlenir, baya döner.
- Borç dekontu ve iade fişi
 - Alınan malzemenin iadesi durumunda düzenlenir.
- Ambar iade fişi
 - Ambarın üretime fazla ya da yanlış malzeme çıkışığında düzenlenir.

Stok Değerleme:

$$\text{Maliyet} = \text{Miktar} \times \text{Fiyat}$$

(Fiyat değişirse stok nasıl değerlendirilir?)

Tarih	Açıklama	Miktar	Fiyat	Maliyet
05.07	Satınalma	100 kg	1 TL/kg	100 TL
07.07	u	u	u	u
09.07	u	u	u	u
10.07	Kullanım	250 kg	1 TL/kg	250 TL
30.07	Stok (kaba)	50 kg	1 TL/kg	50 TL.

↓
Fiyat değişirse ne olur?

Stok Değerleme Metotları:

(18)

- 1) FIFO → ilk giren ilk çıkar
- 2) LIFO → son giren ilk çıkar
- 3) Ortalama
↳ Ağırlıklı ortalama
↳ Hareketli ağırlıklı ortalama

FIFO (First In First Out)

- Malzemenin alınıp tarihi sırasına göre harcandığı varsayılır.
- Büyük partiler halinde satın alınan ve kullanımın hangi partiye ait olduğu kolaylıkla izlenebilen, nispeten yüksek değerlerde malzemeye uygun bir metottur.

Yöntemin yararları:

- Malzemenin kullanım sırası mantıklı ve sistematiktir.
- Özellikle cabuk tüketen malzemenin bir an önce sarfını sağlar.
- Alınan ve kullanılan malzemeler fiyat ve miktar bakımından denktir.

Yöntemin zorlukları:

- Sipariş sayısı fazla ve alış fiyatları değişir ise yöntemi uygulamak zordur.
- Malzeme fiyatları yükselirse; imalat maliyeti düşük, envanter değeri yüksek olacağından, aşırı kâr ve aşırı kâr dağıtımı olur ve işletmenin mali yapısı bozulur.
- Malzeme fiyatları çok düşerse, dönem kârları aşırı derecede düşer.

Tarih	Giren			Çıkan			Kalan		
	Miktar	Fiyat	Tutar	Miktar	Fiyat	Tutar	Miktar	Fiyat	Tutar
05.07	100	1 TL/kg	100 TL				100	1	100
07.07	100	1,5 TL/kg	150 TL				100	1	100
							100	1,5	150
09.07	100	2 TL/kg	200 TL				100	1	100
							100	1,5	150
							100	2	200
10.07				100	1	100	50	2	100
				100	1,5	150			
				50	2	100			
				250		350			